

Uddannelsens titel: Kliniske opgaver i almen praksis

Inspirationsmaterialet er udviklet af: Mechelina Rødtness Drejer

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2272 Sundheds- og sygeplejeopgaver i sygehusvæsenet

Arbejdsfunktioner

Almen praksis i Danmark er nøglespiller i forhold til at sikre danskerne lige og hurtig adgang til fundamentale sundheds ydelser som lægefaglig vurdering, sikring af basal udredning, adgang til specialiseret diagnostik og behandling, efterbehandling og rehabilitering (Peter Vedsted, Almen praksis – omdrejningspunktet for det sammenhængende sundhedsvæsen).

Den demografiske udvikling, med flere ældre og flere kronikere samt patienternes øgede bevidsthed om og forventninger til behandling og vejledning, stiller nye og store krav til almen praksis både i forhold til klinisk kvalitet og kapacitet (Jakob Hansen, Pia Kürstein Kjellberg: ” I en lille båd der gynger). Et regionalt perspektiv på udfordringer i samarbejdet med almen praksis”).

Sideløbende hermed betyder udviklingen i det specialiserede sundhedsvæsen, at stadig flere opgaver overdrages til primærsektor, herunder almen praksis, her er tale om opgaver som kroniker monitorering, rehabilitering, forebyggelses programmer mv.

Tilsammen kan det konkluderes at almen praksis er under udvikling i forhold til såvel kliniske kompetencer i forhold til udredning og behandling, organisatoriske kompetencer i forhold til samarbejde og koordinering og ikke mindst kapacitets udvidelse i forhold til brugergrundlag og opgave mængde, er nødvendig.

Der foregår ligeledes en udvikling i praksisformer, således at der ved siden af enkeltmandspraksis, sker en stigning i antal af flermandspraksis og egentlige lægehuse. Her ses, at der anvendes flere faggrupper som praksis-understøttende personale til at øge opgave- og patientkapacitet via uddelegering.

En undersøgelse af klinikpersonalets opgavevaretagelse fordelt på de forskellige faggrupper, peger på at social- og sundhedsassistenter i almen praksis varetager en bred variation af såvel administrative som kliniske opgaver (DSAM). Det er sandsynligt at der vil være et øget behov for flere social- og sundhedsassistenter i almen praksis og for, at social- og sundhedsassistenterne skal varetage en større variation af opgaver.

Nærværende uddannelse er udviklet med henblik på at indføre social og sundhedsassistenter i almen praksis særlige opgaver, udfordringer og organisering samt klæde social og sundhedsassistenten på til varetagelse af uddelegerede grundlæggende undersøgelser og behandlings opgaver i almen praksis.

Deltagerforudsætninger

Deltagerne er uddannet social og sundhedsassistenter og har relevant erhvervserfaring fra somatik og/eller primær eller tilsvarende kompetencer.

Relevante uddannelser at kombinere med

- 40823 Patientsikkerhed og utilsigtede hændelser
- 46873 Postoperativ observation og pleje
- 44008 Pleje af patient med akut medicinsk sygdom
- 44009 Pleje af patient med kronisk medicinsk sygdom
- 46834 Borgere med kronisk sygdom
- 47733 Klinisk observation, refleksion og handling
- 47968 Injektion af medicin
- 47969 Vejledning og rådgivning i dialog med patienter og pårørende
- 42932 Inkontinens, pleje, behandling og vejledning
- 42683 Pleje og behandling af diabetikere
- 42682 Pleje og behandling af kræftpatienter
- 43461 Sårbehandling, behandlingskrævende sår
- 40127 Selvstændigt arbejde med rehabilitering
- 40122 Tværfagligt og -sektorielt samarbejde om KOL
- 40128 Tværsektorielt arbejde med rehabilitering
- 46834 Borgere med kronisk sygdom
- 47259 Borgere med misbrugsproblemer
- 47263 Fysisk genoptræning af borgere/patienter
- 40821 Neurorehabilitering af senhjerneskedede

2. Ideer til tilrettelæggelse

Det er væsentligt at holde sig for øje at uddannelsen, udover at indføre deltagerne i den særlige organisering og kultur, der kendetegner almen praksis, i høj grad sigter på at udvikle deltagernes praktiske kliniske kompetencer, således at de kan varetage udførelse af delegerede kliniske undersøgelser og behandling. Derfor anbefales det, at uddannelsen tilrettelægges med fokus herpå dels ved didaktisk tilrettelæggelse med overvejende vægtning af træning i færdigheds laboratorium og med indtil flere splitperioder, hvor deltagerne er ude i praksis og træne udførelsen af konkrete opgaver i netop deres kliniske praksis (se evt. skemaforslag under opgaver og undervisningsmateriale).

Underviserne må her være opmærksomme på at tilvejebringe nødvendige træningsrekvisitter.

Det er væsentligt at den praktiske færdighedstræning ikke udelukkende har fokus på udførelse af undersøgelsen og behandlingen, men også fokuserer på relation, kommunikation og tillid i patientsamarbejdet.

3. Temaer

Temaoversigt

Tema 1: Almen praksis, eget kompetencefelt og egen rolle

Tema 2: Blodprøvetagning, opbevaring og forsendelse

Tema 3: EKG undersøgelser

Tema 4: Spiometri

Tema 5: Vaccinationer

Tema 1: Almen praksis, eget kompetencefelt og egen rolle

Temaet har til hensigt at indføre deltagerne i almen praksis i et nationalt perspektiv, altså:

- hvad er almen praksis for en størrelse tænkt ind i den danske politiske vision om lige adgang til sundhed for alle
- hvordan er almen praksis placeret organisatorisk i sundhedsvæsenet i forhold til at identificere centrale samarbejdspartner
- hvilke udfordringer er der i forhold hertil

Dernæst skal temaet udvikle deltagerne forståelse af almen praksis interne organisering, faggrupper, kompetencer og indbyrdes relationer, afhængighed og opgavedeling, med henblik på at skabe forståelse for og indsigt i almen praksis særlige vilkår internt.

Slutteligt skal temaet give deltagerne forståelse for relationens betydning for patientsamarbejdet og redskaber til at arbejde med modstand, bekymring og måske mistillid.

1.1: Almen praksis i det danske sundhedsvæsen nu og i fremtiden

- Overbliksbillede af det danske sundhedsvæsens opbygning (regioner, kommuner, forpligtelser og beslutninger)
- Sundhedsvæsenets kerneopgave nu og i fremtiden
- Betydning for almen praksis som nøglespiller (sektorer, strukturer og informationsflow)

1.2: Almen praksis på indersiden

- Kerneopgave historisk, nu og i fremtiden.
- Kultur, organisering, opgavefordeling og indbyrdes afhængighed
- Assistentens kerneopgaver og kompetencefelt

1.3: Samarbejdet med patienten

- Relationen til patienten
- Patientens perspektiv og behov
- Det tillidsfulde og frugtbare samarbejde

Tema 2: Blodprøver

Temaet skal ruste deltagerne til at kende de i almen praksis mest anvendte venøse blodprøver, herunder benyttede prøveglas, håndtering, opbevaring og transport af blodprøver. Ligesom temaet skal klæde deltagerne på til at kende og håndtere de mest almindelige kliniske komplikationer i forbindelse med venøse blodprøver.

Tema 3: EKG

Temaet skal repetere deltagernes viden om kliniske manifestationer af hjerte og kredsløbssygdom og behandling samt skærpe deltagernes kliniske blik i forhold til vurdering af eventuelt behov for akut EKG-undersøgelse.

Deltagerne skal efter temaet være i stand til at gennemføre EKG-undersøgelse og således kende klinisk praksis for påsætning af elektroder, fejlkilder og indikation for at tage EKG'et om. Ligesom deltagerne skal kunne reagere adækvat på.

Tema 4: Spiometri

Temaet bygger ovenpå deltagernes grundlæggende viden om lungefunktion, gasudveksling og sygdomme i respirationssystemet, årsager og manifestationer. Deltagerne skal kende de almindeligste præparater til behandling af såvel Kol som astma, og de skal opnå indsigt i luftvejsudvidende medicin, og kunne observere for virkning og bivirkning. Deltagerne skal klædes på til at gennemføre spiometri undersøgelser og dokumentere resultater, der ligger til grund for lægelig vurdering.

Tema 5: Vaccinationer

Deltagerne bør i dette tema repetere udførelse af intra-muskulære injektioner, opmåling af injektionssted hos børn og voksne, kliniske komplikationer i forbindelse hermed, herunder anafylaksi og behandling heraf. Dernæst skal deltagerne beskæftige sig specifikt med de mest almindelige vaccinationer til børn repræsenteret i børnevaccinationsprogrammet. De mest almindelige vaccinationer til unge og voksne, herunder HPV, Tetanus, Influenza og Hepatitis. Deltagerne bør kende almindelig virkning og bivirkning samt være i stand til at observere herfor og handle adækvat på bivirkninger.

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

Skema-forslag:

Dag 1	Dag 2	Dag 3	Dag 4	Dag 5
Arbejdet i almen praksis:	EKG og spiometri:	Blodprøver:	Vaccinationer:	EKG, spiometri, blodprøver, vaccinationer:
		Flipped classroom	Flipped classroom	
Oplæg og refleksion	Opsamling	Repetition	Repetition	Simulationsværksted
	Færdighedstræning	Færdighedstræning	Færdighedstræning	Arbejdet i almen praksis
EKG og spiometri	Selvtest	Selvtest	Selvtest	Handleplan for fremtidige praksis
Flipped classroom				
<i>Transfer logbog</i>	<i>Transfer logbog og Handleplan for split</i>	<i>Transfer logbog og Handleplan for split</i>	<i>Transfer logbog og handleplan for split</i>	<i>Evaluering</i>

Tema 1: Almen praksis, eget kompetencefelt og egen rolle

Tema 1.1: Almen praksis i det danske sundhedsvæsen nu og i fremtiden

Temaet kan tage udgangspunkt i figur 1. Det kan være via underviser oplæg, hvor der ud fra figuren tales om opbygning, organisering og roller i tre perspektiver: historisk, nu og fremtidigt. Temaet bør begrebsafklare: Primær- og sekundærsektor, sygesikringsgrupperne, ansvar og flow mellem regioner og kommuner og samarbejde hermed, samt almindeligste patientkategorier i almen praksis. Der bør fokuseres forandringer i sundhedsvæsenet med fokus på patientrollen og den politiske dagsorden om sammenhæng i sundhedsydelser.

Det danske sundhedsvæsen opbygning og flow:

Herudfra kan der lægges op til refleksion over kerneopgaver i Almen praksis. Denne øvelse kan tage udgangspunkt i deltagernes egne erfaringer og holdninger og sidenhen udvides med refleksion over nedenstående 11 kernefunktioner (figur 2) – hvad betyder de konkret og hvilke krav stiller de til medarbejderne i almen praksis.

Læringsarbejdet kan tilrettelægges som CL-øvelse (bordet rundt), udsagnene printes da på kort, et på hvert kort. Læringsarbejdet kan udmunde i at grupperne udarbejder planche med deres tolkninger af almen praksis kerneopgaver, konkrete kliniske opgaver, ansvar og dilemmaer.

Kerneopgaver i almen praksis:

Almen praksis er:

1. borgerens første, frie og uvisiterede kontakt til sundhedsvæsenet, hvor alle helbredsproblemer uanset personens alder, køn eller andre karakteristika behandles
2. sikre effektiv udnyttelse af sundhedsvæsenets ressourcer
3. benytter en personcentreret tilgang rettet mod den enkelte, familien og lokalsamfundet
4. anvender en særlig konsultationsproces, der skaber en optimal læge-patientrelation
5. er ansvarlig for kontinuiteten af omsorgen defineret ud fra patientens behov
6. har en særlig beslutningsproces bestemt af sygdommenes forekomst i lokalsamfundet
7. tager sig på samme tid både af akutte og kroniske sundhedsproblemer hos den enkelte
8. tager sig af helbredsproblemer, der i deres tidlige fase præsenterer sig ukarakteristisk, men som måske kræver umiddelbar intervention
9. fremmer sundhed og velbefindende ved både relevant og effektiv indsats
10. har et særligt ansvar for sundhedstilstanden i lokalsamfundet
11. forholder sig til sundhedsproblemernes fysiske, psykologiske, sociale, kulturelle og eksistentielle dimensioner.

1.2. Almen praksis på indersiden

På baggrund af arbejdet med kerneopgaver i almen praksis, anbefales det at deltagerne nu vender blikket ind i almen praksis og får øje på de enkelte faggrupper, faggruppernes roller og kompetencefelter, fælles nævnere og indbyrdes afhængighed. For slutteligt at fokusere på social og sundhedsassistentens kerneopgave og afgrænsning heraf i forhold til almen praksis. Deltagerne bør tegne et organisationsdiagram. Efterfølgende er det oplagt at bearbejde temaet ud fra seneste evidensbaserede redskab til tværfagligt samarbejde: **Relationel koordinering**.

Relationel koordinering er indgående beskrevet i bogen "Effektivitet i sundhedsvæsenet – samarbejde, fleksibilitet og kvalitet" (2014) af Jody Hoffer Gittel. Alternativt kan der søges indsigt i metoden via artiklen "Når det relationelle gør en forskel" (2014) af Mette Therkelsen.

Deltagerne kan indføres i metoden via oplæg og/ eller faglig læsning suppleret med videomateriale herom produceret af Region Nordjylland (www.Velfaerdsledelse.dk) eller video fra BAR om samarbejde i ældreplejen.

Efterfølgende kan deltagerne arbejde med begrebsafklaring i **følge teorien**:

- *Hvad vil det sige at have fælles mål?*
- *Hvad vil det sige at have fælles viden?*
- *Hvad betyder gensidig respekt?*
- *Hvordan ser det ud i praksis?*
- *Hvad betyder hyppighed?*
- *Hvad betyder timing og præcision?*
- *Hvordan viser det sig i praksis?*
- *Hvad er problemløsende adfærd – hvordan viser det sig?*

Deltagerne kan nu oplagt vende tilbage til deres kortlægning af egen praksis fra tema 1.2 og nu kan de, med udgangspunkt i kortlægningen forholde sig til og beskrive relationer og kommunikation i forhold til kortlagte kliniske opgaver figuren ovenfor (figur 3).

1.3: Samarbejdet med patienten

Temaet kan tage udgangspunkt i rapporten ”Patientens møde med sundhedsvæsnet” s 20 anbefalinger for mellemmenneskelige relationer, kommunikation og medinddragelse. Centrale anbefalinger udvælges evt. 1, 3, 4, anbefaling 6 og anbefaling 17. Deltagerne arbejder da med konkret omsætning af anbefalinger i relation til mini cases, se case-eksempel nedenfor.

Eksempel på minicase:

En lille relativ nybagt familie kommer i klinikken til den obligatoriske 1. DI-Te-Ki-POL vaccination. Lille Emil er rolig og glad, ligger og småpludrer. Mor derimod virker lidt anspændt, knuger om liften, stryger hele tiden Emil beroligende over kinden og er flakkende i hendes blik. Da I har hilst på hinanden, det er første gang, begynder hun straks at spørge om bivirkninger, risiko for allergi, om det overhovedet er nødvendigt at blive vaccineret?

Hvordan vil du drage omsorg for moderen og baby? (anbefaling 3)

Hvordan vil du inddrage moderens værdier, holdninger mv? (anbefaling 1)

Hvordan vil du tilpasse informationen? (anbefaling 4)

Tema 2: Almindeligste blodprøver

Temaet bør som minimum behandle blodprøver: Glukose, Hæmoglobin, Leukocytter og differentialetælling, Sænkingsreaktion, CRP, Kreatinin. Temaet bør træne deltagerne i god praksis.

- 1) Bestilling via WebReq-rekvisition
- 2) Læsning af WebReq- rekvisition for hvilket glas der skal anvendes
- 3) Udskrivning og mærkning af glas

- 4) Læse tidsfrister for centrifugering og evt. afpipettering
- 5) Forsendelses form og tidsinterval
- 6) Udførelse af blodprøvetagning
- 7) Opbevaring og forsendelse

Det er her essentielt at skolen har adgang til bestillingssystemet eller anvender simpel simulation hvor div. Rekvisitionsoversigter og rekvisitioner er printet og deltagerne trænes i at identificere de aktuelle prøvetyper og arbejde ud fra ovenfor anførte rækkefølge.

Efterfølgende trænes først teknikken ved blodprøvetagning, herunder kendskab til rekvisitter, hygiejniske principper i almen praksis, teknik og kompression af evt. blødning samt komplikationer.

Tema 3: EKG

Som flipped classroom har deltagerne dagen for inden set video af konsultationssygeplejerske, der udfører EKG undersøgelse i almen praksis samt fået teori oplæg om EKG, indhold og fejlkilder samt indikatorer for omtagning.

Indledningsvis bør deltagerne repetere basis viden om hjertets anatomi og fysiologi, dette arbejde kan tilrettelægges som faglig læsning med tilhørende testspørgsmål. Den faglige læsning kan oplagt være første del af kapitel 2: Kredsløbet (s. 49-65), Anatomi og fysiologi, Hånden på hjertet, Munksgaard. Testspørgsmålene kan være de til bogen tilknyttede studiespørgsmål eller underviseren kan udarbejde test på eksempelvis IPAD i app'en Nearpod.

Afslutningsvis trænes påsætning af dioder og information til patienten i forbindelse med EKG.

Tema 4: Spiometri

Deltagerne har ligeledes set video med oplæg om spiometri og om udførelse af spiometriundersøgelse. Det anbefales at temaet indledes med faglig læsning Anatomi og fysiologi (Hånden på Hjertet, Munksgaard, kapitel 3) efterfulgt af en test, som evt. kan udarbejdes på IPAD ved hjælp af app'en Nearpod. Hvorefter udførelse af spiometri-undersøgelse og ind-plotning af resultater trænes i simulationslaboratorium.

Tema 5: Almindeligste vaccinationer i almen praksis

Deltagerne ser som i de øvrige temaer lille video, der dels omhandler udførelsen af vaccinationer hos såvel børn som voksne og som dels indeholder et lille teori oplæg om vaccinationer (mikrobiologi).

Efterfølgende kan deltagerne, på sundhed.dk for professionelle læse om de almindeligste vaccinationer i almen praksis som minimum: børnevaccinationsprogrammet, influenza vaccinationer, tetanus, hepatitis, HPV. Deltagerne bør her orientere sig i målgruppe, virkning, bivirkninger, og retningslinjer for almen praksis. Der kan også her oplagt afsluttes med test, app'en Nearpod kan evt. anvendes til udarbejdelse heraf.

Efterfølgende kan der holdes oplæg om anafylaksi og førstehjælp i forbindelse hermed. Deltagerne kan oplagt medbringe procedure fra egen praksis herom.

Slutteligt trænes intra-muskulære injektioner.

Handleplan for fremtidig praksis:

I min fremtidige praksis vil jeg på kort sigt (sæt tidsinterval) have fokus på:

1. _____
2. _____
3. _____

For at det kan lykkes skal jeg træffe aftale med:

Jeg har behov for at tilegne mig mere viden om:

1. _____
2. _____

På lang sigt (sæt tidsinterval på) er mit mål at :

Jeg har nået mine mål når jeg kan sætte kryds udfor følgende:

- _____
- _____
- _____
- _____

Litteraturliste

Bøger

Bojsen-Møller, Mette Jue; Nielsen, Oluf Falkenberg: Anatomi og fysiologi, Hånden på hjertet, Munksgaard, Kbh 2012

Ehrenreich, Benny; Maagaard, Roa; Vedsted, Peter (redaktører): Klinikpersonale i almen praksis – en basisbog, Munksgaard, Kbh 2011

Fahmy, Peter; Knudsen, Troelse Bygom: Blodprøver, Munksgaard, kbh 2012

Gittel, Jody Hoffer, Effektivitet i sundhedsvæsnet – samarbejde, fleksibilitet og kvalitet, Munksgaard,

København: 2014

Jørgensen, Kim (red): Kommunikation – for sundhedsprofessionelle, Gads forlag, Kbh 2012

Artikler

Buch, Martin Sandberg: Kapacitet i fremtiden almenpraksis. Muligheder og udfordringer for at realisere de overordnede visioner; Månedsskrift for almen praksis

Duric, Nevena: At opnå mere med færre ressourcer – interview med professor Jody Hoffer Gittel, Type2 Dialog, Lyngby: 2014

Hansen, Jacob; Kjellberg, Pia Kürstein: I en lille båd der gynger. Et regionalt perspektiv på udfordringer i samarbejdet med almen praksis; Månedsskrift for almen praksis

Vedsted, Peter: Almen praksis – omdrejningspunktet for det sammenhængende sundhedsvæsen; Månedsskrift for almen praksis